

Mi az upcycling és a recycling?

A hulladékhasznosítás napjainkra sarkalatos kérdéssé vált, hiszen a környezetszennyezés mértéke évről évre nő, a tágabb ökoszisztémára is jelentős átalakító hatást gyakorolva. Sokan az újrahasznosításban látják a megoldást, így gyakorta hallani a recycling és upcycling folyamatokról. De mi a különbség a két fogalom között? És miért előnyös egyik vagy másik módszer?

A címbeli kifejezések a két hulladékhasznosítási fogalom angol alakjára utalnak, és a hulladékkezelés két fontos lépését jelzik – a hulladékpiramis külön szintjét is képviselik. A *recycling* a hulladékok anyagukban történő újrahasznosítása, amelyet jórészt a szelektív hulladékgyűjtés- és feldolgozás fed le. Ide sorolható a PET palackok gyűjtése alapanyagként történő újbóli felhasználáshoz, majd újabb PET palackok gyártásához. Ezzel szemben az *upcycling* egyfajta értéknövekedést jelez, azaz egy adott – hulladékként kezelendő – anyagból valami olyat alkotnak, amely értékkel bír, többel, mint az alapanyag maga. Erre jó példa a PET palackból pulóver készítése.

Míg a *recycling* a már említett anyagában történő újrahasznosítás szintjéhez tartozik a hulladékpiramison, addig az *upcycling* az újrahasználatához sorolható inkább, hiszen maradékanyagokból készül valamilyen többletértékkel rendelkező eszköz. Ez utóbbi egy fokkal tudatosabb szemléletmód, hiszen a hulladék kezelésének kérdését kikerüli, és így nem szükséges a hulladéknak minősített anyagot kezelni (mivel az ebbe a kategóriába sorolt anyagok külön tárolást, szállítást és elhelyezést igényelnek, ami pedig többletköltségekkel jár).

A tág értelemben vett újrahasznosítás témakörében nincs teljes mértékű egyetértés a fogalmak használatát illetően. A *recycling*, *upcycling*, *reuse* és *repurpose* fogalmakat számos esetben nem azonos folyamatokra használják a különféle források és oldalak. Az emberiség nagyfokú hulladéktermelése, illetve a lineáris gazdaság miatt a *recycling* folyamatára nagy szükség van, hiszen ezáltal a hatalmas mennyiségű hulladék egy része – és köszönhetően a technikai fejlesztéseknek egyre nagyobb aránya – újra bevonható a gyártásba, így elkerülhető a számottevő új erőforrások felhasználása, ez pedig komoly anyagi költségcsökkentést és a környezet csekélyebb terhelését teszi lehetővé. Mivel nagy hulladékmennyiségekről van szó, a különféle feldolgozási eljárásokra kiterjedt piacok kezdtek épülni, számos határterület bontakozott ki vagy kapott a korábbiaknál nagyobb jelentőséget. Ehhez a területhez tartoznak többek között a szelektív gyűjtéshez szükséges kukák biztosításától kezdve az elszállítást végző cégeken át egészen a másodlagos szelektálást és előkészítést végző, valamint feldolgozó üzemek egyaránt.

A *recycling*-gal ellentétben az értéknövelő felhasználás, az *upcycling* egyelőre főként egyéni szinten valósul meg, de

Fotó: ReMat Hulladékhasznosító Zrt.

a magánszemélyek mellett folyamatosan növekszik azon vállalkozások száma, amelyek a különféle maradékanyagokat használják fel, hogy használati tárgyakat készítsenek. Emellett léteznek már olyan központok is, amelyek egyfajta elosztó helyként, illetve áruházként üzemelnek. A *scrapstore* egyelőre az angolszász országokban terjedt el leginkább, és neve is jelzi (az angol 'scrap' szó jelentése maradék, selejt, darabka), hogy ezekben a maradékbazároknak a legkülönfélébb jellegű –

gyártási folyamatokból származó – hulladékanyagok érhetőek el, amelyeket az egyéni felhasználástól kezdve akár iskolás csoportok technika órájához vagy kreatív klubok foglalkozásaihoz is igénybe lehet venni. Ezekben az üzletekben általában egy bizonyos összegű tagdíj fejében lehet hozzájutni az anyagokhoz. Ez a megoldás a körkörös gazdaság egyik elemét is jelenti, hiszen mindkét fél nyer az „üzleten”. A gyártóknak egyrészt nem kell hulladékként kezelni és elszállítani a gyártási maradékot (amely számukra pluszköltséget jelent), másrészt a társadalmi felelősségvállalási tevékenységbe is besorolható és kommunikálható lépés. A másik oldalról pedig a felhasználóknak is ideális, hiszen egy gyűjtőhelyen juthatnak hozzá számos alapanyaghoz, ráadásul mindezt igen jutányos áron.

Magyarországon is terjedőben van az *upcycling* szemléletmód, azonban itthon jellemzően egyéni alkotók foglalkoznak ezzel. *Redizájn* művészek nevezik az olyan alkotókat, akik a fenntarthatóság és környezetvédelem jegyében bizonyos alapanyagokból (akár maradékanyag, akár kész használati tárgy) új alkotásokat készítenek. Az *upcycling* fogalmához szervesen kapcsolódik a *repurpose* fogalma. A *repurpose* lényegében azt a folyamatot – sőt, inkább szemléletmódot – jelenti, amikor egyes tárgyaknak vagy anyagoknak új „életcélt” adunk. Ilyenre jó példa, amikor egy régi gyümölcsös rekeszből éjjeli szekrényt készítenek. Tehát az *upcycling* és a *repurpose* azonos szemléletmódra épül, azonban míg az *upcycling* maradékanyagokkal dolgozik, esetleg egy tárgy feldolgozását követően jut alapanyaghoz, addig a *repurpose* egy adott tárgyat változtatlan formájában használ fel egy eltérő célra.

Összegezve, fontos a *recycling* eljárás – sőt, a mára kialakult ökológiai-gazdasági állapotokat tekintve elengedhetetlen megoldás a helyzet legalább szinten tartásához –, azonban ahhoz, hogy a jövőben csekélyebb mértékű problémákkal kelljen szembenéznünk, nem csak a technológiai fejlettségben, de a hulladékgazdálkodásban is „feljebb kell lépünk”, ez pedig legalább az *upcycling* módszer egyre nagyobb arányú, aktív alkalmazását igényli.

■ greenfo.hu